

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

РЯБІЧЕНКО ДМИТРО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК [336.71:330.131.7](043.3)

**РОЗВИТОК СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ
З УРАХУВАННЯМ ІНТЕРЕСІВ ТА ВПЛИВУ СТЕЙКХОЛДЕРІВ**

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Автореферат дисертації
на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Суми – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Державному вищому навчальному закладі “Українська академія банківської справи Національного банку України”.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор *Костюк Олександр Миколайович*, Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”, професор кафедри міжнародної економіки.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор *Івасів Ігор Богданович*, Державний вищий навчальний заклад “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”, професор кафедри банківської справи;

кандидат економічних наук, доцент *Чмутова Ірина Миколаївна*, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, доцент кафедри банківської справи.

Захист дисертації відбудеться 30 жовтня 2015 р. о ___ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.081.01 у Державному вищому навчальному закладі “Українська академія банківської справи Національного банку України” за адресою: 40000, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57, зала засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Державного вищого навчального закладу “Українська академія банківської справи Національного банку України” за адресою: 40000, м. Суми, вул. Покровська, 9/1.

Автореферат розісланий 29 вересня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, доцент

Т. Г. Савченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сьогодні одним із ключових завдань економічного розвитку в Україні є забезпечення стабільного функціонування фінансової системи в цілому та банківської системи зокрема. Це висуває якісно нові вимоги до управління ліквідністю окремих банків як її елементів, перш за все, щодо врахування складних зв'язків із зацікавленими особами (стейкхолдерами), оскільки саме вони визначають характер зовнішнього та внутрішнього середовищ функціонування банку, а врахування таких впливів повинно відбуватися на рівні всіх його систем. Абстрагування від ситуації на ринку, орієнтація виключно на амбіції акціонерів у процесі встановлення стратегічних цілей, відсутність чіткого бачення майбутнього стану зовнішнього середовища (forward looking), неврахування сукупності взаємозв'язків та нехтування інтересами окремих груп стейкхолдерів призводить до зміни їх ринкової поведінки і, як наслідок, може стати причиною втрати ліквідності банку.

В умовах невизначеності та зростання рівня волатильності на ключових фінансових ринках вирішення окреслених проблем є нагальною потребою та умовою функціонування банку у довгостроковій перспективі, а результатом їх ігнорування є поступове погіршення фінансового стану, що супроводжується введенням режиму тимчасової адміністрації або призводить до ліквідації банку (на початок вересня 2015 року в 44 банках здійснювалися ліквідаційні процедури, а 9 банків були об'єктами посиленого нагляду шляхом запровадження режиму тимчасової адміністрації). Це вимагає використання нових концепцій, розробки та застосування у практичній діяльності сучасних методичних підходів до побудови та функціонування системи управління ліквідністю банку у взаємозв'язку з іншими системами банківського менеджменту та з урахуванням інтересів та впливу основних груп стейкхолдерів.

Дослідженню теоретичних та науково-методичних аспектів управління ліквідністю банку присвятили свої праці такі зарубіжні та вітчизняні науковці: А. Агбада (A. Agbada), М. Б'єті (M. Biety), Б. Воссен (B. Vossen), Р. Датвейлер (R. Duttweiler), Р. Несс (R. Ness), С. Осужді (C. Osuji), П. Роуз (P. Rose), Р. Руозі (R. Ruozzi), В. Сетураман (V. Sethuraman), Дж. Сінкі (J. Sinkey), М. Чоудрі (M. Chaudhry), Т. Васильєва, О. Васюренко, А. Вожжов, І. Д'яконова, І. Івасів, С. Козьменко, С. Леонов, М. Марущак, Д. Олійник, Ю. Ребрик, І. Сало, О. Червінська, І. Чмутова та інші. Проблематика корпоративного управління в банку, одним з основних принципів якого є врахування інтересів стейкхолдерів та недопущення їх дискримінації, розглядається у працях таких науковців, як А. Боргес (A. Borges), С. Джакобі (S. Jacoby), С. Конг (S. Kong), С. Лютц (S. Lutz), З. Пінг (Z. Ping), М. Спісто (M. Spisto), Д. Баюра, О. Гарафонова, Н. Дєєва, І. Ігнат'єва, О. Костюк, Л. Левковська, Г. Штерн та інших.

Високо оцінюючи результати досліджень зазначених вище та інших науковців, слід зауважити, що суттєвого доопрацювання як на теоретичному, так і на практичному рівні потребують окремі аспекти управління ліквідністю банку, пов'язані з поглибленням теоретичних основ у частині конкретизації об'єкта

управління з позиції зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів банку; розвитком методичних підходів до формалізації впливу стейкхолдерів на ліквідність банку за фінансовим, адміністративним та організаційним каналами; розробкою рекомендацій щодо удосконалення окремих елементів системи управління ліквідністю банку для найбільш повного врахування інтересів визначених груп стейкхолдерів. Все це обумовлює актуальність теми дослідження, визначає його об'єкт, предмет, мету та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрям дослідження пов'язаний з науковими темами Державного вищого навчального закладу “Українська академія банківської справи Національного банку України”, зокрема науково-дослідними темами “Сучасні технології фінансово-банківської діяльності в Україні” (номер державної реєстрації 0103U006965) та “Розвиток механізму функціонування банківської системи України під впливом іноземного капіталу” (державний реєстраційний номер 0107U0123112). До звітів за цими темами включені пропозиції автора щодо збалансування інтересів стейкхолдерів при побудові фінансового каналу управління ліквідністю банку, а також виокремлення в його межах блоків реактивного та превентивного управління на основі ідентифікації профілю ризику банків залежно від належності капіталу.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розвиток науково-методичних підходів та розробка рекомендацій щодо функціонування системи управління ліквідністю банку з урахуванням інтересів та впливу стейкхолдерів.

Реалізація поставленої мети обумовила необхідність вирішення в роботі таких завдань:

- визначити сутність поняття “ліквідність банку” у взаємозв'язку з існуючими теоріями управління ліквідністю та з позиції різних груп стейкхолдерів;
- систематизувати та охарактеризувати фактори, що впливають на ліквідність банку, та визначити механізм впливу стейкхолдерів;
- дослідити науково-методичні підходи до управління ліквідністю банку з позиції можливості врахування інтересів стейкхолдерів при їх застосуванні та розробити на цій основі систему управління ліквідністю банку;
- розглянути базові моделі побудови ради директорів, комітетів, казначейства банку та сформулювати на цій основі інформаційно-організаційну інфраструктуру управління ліквідністю банку з урахуванням особливостей їх функціонування;
- розробити науково-методичний підхід до реалізації стратегії банку на основі збалансування інтересів стейкхолдерів при побудові фінансового каналу управління ліквідністю банку;
- запропонувати методичний підхід до формування фінансового каналу управління ліквідністю банку шляхом визначення профілю ризику з урахуванням впливу стейкхолдерів та розробки на основі інтегрального показника ліквідності відповідного методичного забезпечення.

Об'єктом дослідження є економічні відносини, що виникають у процесі взаємодії стейкхолдерів при забезпеченні необхідного рівня ліквідності банку.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних положень щодо формування та розвитку системи управління ліквідністю банку з урахуванням інтересів та впливу стейкхолдерів.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є сукупність фундаментальних положень теорії систем, сучасні концепції банківського менеджменту, а також базові принципи та прикладні інструменти, напрацьовані в межах теорії корпоративного управління.

З метою вирішення поставлених завдань були використані такі методи наукового пізнання: теоретичне узагальнення та систематизація (при дослідженні сутності понять “ліквідність банку”, “система управління ліквідністю банку”; визначенні рівнів ліквідності банку у взаємозв'язку з теоріями управління нею; ідентифікації факторів, що впливають на ліквідність банку); спостереження (під час дослідження стану банківської системи України та інтенсивності впливу факторів на ліквідність банку); порівняння (у процесі виявлення спільних і відмінних рис моделей побудови ради директорів, комітетів, казначейства банку); системний аналіз (при визначенні елементів системи управління ліквідністю банку); методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, метод групувань (при побудові базових моделей управління ліквідністю банку за процесним, системним, ситуаційним підходами); формалізація та економіко-математичне моделювання (у процесі розробки алгоритму ідентифікації профілю ризику та побудови інтегрального показника ліквідності банку).

Інформаційною та фактологічною базою наукового дослідження є чинні законодавчі та нормативно-правові акти і методичні рекомендації органів державної влади України, методичні рекомендації міжнародних організацій, офіційні дані Державної служби статистики, Національного банку України, Асоціації українських банків, Національної асоціації банків України, аналітичні огляди міжнародних та вітчизняних рейтингових агентств, публічна звітність банків України, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних дослідників з питань управління ліквідністю банку та корпоративного управління в банку.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розвитку науково-методичних підходів і розробці рекомендацій щодо побудови системи управління ліквідністю банку з урахуванням інтересів та впливу стейкхолдерів.

Найбільш вагомими результатами дисертаційної роботи, що виносяться на захист і визначають її наукову новизну, є такі:

вперше:

- запропоновано науково-методичний підхід до формування фінансового каналу управління ліквідністю банку, що передбачає збалансування інтересів та впливу стейкхолдерів, та, на основі визначення профілю ризику за карти Кохонена і розрахунку інтегрального показника ліквідності, сформованого на цій основі, дозволяє: розробляти альтернативні плани дій щодо управління ліквідністю залежно від можливих змін бізнес-моделі банку під впливом внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів у межах блоку реактивного

управління; прогнозувати зміни зовнішнього середовища в межах блоку превентивного управління шляхом ідентифікації зміни поведінки чи стану банків, параметри функціонування яких є схожими;

удосконалено:

- методичні засади формування системи управління ліквідністю банку, які передбачають формалізацію впливу внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів на ліквідність банку за фінансовим, адміністративним та інформаційним каналами, в межах яких виокремлено інструменти впливу та результуючий стан об'єкта впливу. Цей підхід дозволяє забезпечити ефективне управління ліквідністю банку з позиції внутрішніх стейкхолдерів прямого впливу шляхом прийняття ними своєчасних управлінських рішень з урахуванням, з одного боку, варіативності відповідних внутрішніх каналів (зокрема фінансового, в межах якого в подальшому реалізуються інтереси основних груп стейкхолдерів), а з іншого – мінливості середовища функціонування банку під впливом інших груп зацікавлених осіб за зовнішніми каналами;
- організаційні засади формування та координації діяльності окремих підрозділів банку при управлінні ліквідністю на рівні ради директорів, контролюючих та оперативних комітетів, казначейства шляхом визначення їх основних функцій, завдань, пріоритетних напрямків роботи, а також обґрунтування вибору моделі їх функціонування з урахуванням, з одного боку, обмежень, що висуваються з боку зовнішніх стейкхолдерів прямого впливу (в першу чергу, регуляторів ринку), а, з іншого, – параметрів банку, які визначаються внутрішніми стейкхолдерами прямого впливу;
- науково-методичний підхід до розробки та реалізації стратегії банку у сфері управління ліквідністю, який передбачає інтеграцію системи управління ліквідністю з іншими системами банку за допомогою сукупності зворотних зв'язків між ними на основі збалансованої системи показників та узгодження на цій основі цільового рівня фінансової ефективності та обсягу економічного капіталу, що виражає спроможність банку абсорбувати перспективні загрози для ліквідності. Використання запропонованого підходу забезпечує досягнення ключових цілей діяльності банку, що відповідають інтересам окремих груп стейкхолдерів, за умови підтримки необхідного рівня ліквідності завдяки таргетуванню оптимального рівня толерантності до окремих видів ризику;

набули подальшого розвитку:

- визначення сутності поняття “ліквідність банку”, під якою у роботі мається на увазі такий стан банку, що досягається за рахунок постійного балансування інтересів зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів з метою максимального їх врахування, за якого банк своєчасно і в повному обсязі виконує взяті на себе балансові та позабалансові зобов'язання за умови спроможності проводити активні операції, пропонувати нові продукти як у поточний момент часу, так і на перспективу. Такий підхід, на відміну від існуючих, базується на засадах урахування інтересів внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів, що дало змогу конкретизувати об'єкт управління з урахуванням

взаємозв'язків банку як фінансового посередника та елемента системи з іншими економічними суб'єктами;

- сукупність класифікаційних ознак факторів впливу на ліквідність банку з урахуванням джерела їх виникнення залежно від поведінки стейкхолдерів. Це дозволило обґрунтувати, що їх походження не є хаотичним і визначається характером взаємозв'язків та дій стейкхолдерів банку, а також систематизувати за окремими рівнями впливу.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційної роботи полягає у тому, що отримані теоретичні узагальнення, методичні й практичні рекомендації сприятимуть розвитку системи управління ліквідністю банку, яка була б спроможна враховувати інтереси та вплив основних груп стейкхолдерів. Науково-методичні положення щодо координації роботи відокремлених підрозділів банку та налагодження ефективного обміну інформацією між ними, а також щодо використання інтегрального показника ліквідності можуть бути застосовані у практичній діяльності банків для врахування особливостей їх функціонування при управлінні ліквідністю. Рекомендації щодо формування обсягу економічного капіталу на покриття негативного прояву ризику ринкової ліквідності, а також застосування інтегрального показника ліквідності банку можуть бути використані Національним банком України при вдосконаленні системи регулювання та нагляду за діяльністю банків.

Висновки та рекомендації дисертанта щодо моніторингу рівня ліквідності впроваджено у діяльність філії – Сумського обласного управління АТ “Ощадбанк” (довідка від 15.01.2015 № 01-015/0473); щодо організаційних аспектів функціонування казначейства банку при управлінні ліквідністю – в діяльність ПАТ “КБ “Преміум” (довідка від 28.01.2015 № 2107); щодо розробки та застосування антикризових сценаріїв управління ліквідністю – в діяльність Сумської обласної дирекції ПАТ АБ “Укргазбанк” (довідка від 25.02.2015 № 12-01/3548).

Одержані дисертантом наукові результати використовуються у навчальному процесі ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України” при викладанні дисциплін: “Аналіз банківської діяльності”, “Казначейські операції в банку”, “Корпоративне управління в глобальному економічному просторі”, “Фінансовий менеджмент у банку” (акт від 25.03.2015).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним завершеним дослідженням. Усі наукові результати, що викладені в ній та виносяться на захист, одержані автором самостійно і знайшли своє відображення в опублікованих працях. Результати, опубліковані дисертантом у співавторстві, використані у дисертаційній роботі лише в межах його особистого внеску.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення і результати дослідження доповідались, обговорювались і отримали схвальну оцінку на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, серед яких: ІХ Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених “Економічний і соціальний розвиток України в ХХ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації” (м. Тернопіль, 2012); І Всеукраїнська науково-

практична конференція студентів, аспірантів і молодих вчених “Фінансово-економічні проблеми сучасного світу: шляхи і перспективи їх вирішення на мікро-, макро- та мегарівнях” (м. Кременчук, 2012); Всеукраїнська науково-практична конференція “Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України” (м. Суми, 2012, 2013); Міжнародна науково-практична конференція “Інформаційні технології, економіка та право: стан та перспективи розвитку” (м. Чернівці, 2013); Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція “Облік, аналіз та аудит в умовах міжнародної інтеграції України” (м. Донецьк, 2013); V Міжнародна науково-практична конференція “Сучасні тенденції розвитку світової економіки” (м. Харків, 2013); Міжнародна науково-практична конференція “Financial distress: corporate governance and financial reporting issues” (м. Рим, Італія, 2013); Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих науковців “Перспективи розвитку економічної системи України” (м. Харків, 2014); Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та аспірантів “Фінансово-кредитна система України в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів” (м. Черкаси, 2014); Міжнародна науково-практична конференція “Corporate and institutional innovations in finance and governance” (м. Париж, Франція, 2015).

Публікації. Результати дослідження висвітлені у 26 наукових працях загальним обсягом 14,61 друк. арк., з яких особисто автору належить 9,39 друк. арк., у тому числі 4 розділи у колективних монографіях, 8 статей у наукових фахових виданнях України, 5 статей, опублікованих в інших виданнях (3 статті опубліковано у виданнях, що індексуються наукометричною базою Scopus), 9 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

Структура і зміст дисертації визначаються метою та завданнями дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 244 сторінки, у тому числі на 95 сторінках розміщено 14 таблиць, 36 рисунків, 15 додатків і список використаних джерел із 269 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, об’єкт, предмет та методи дослідження, висвітлено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, визначено зв’язок дисертації з науковими програмами і темами, засвідчено апробацію результатів дослідження.

У першому розділі **“Теоретичні основи управління ліквідністю банку”** досліджено сутність поняття “ліквідність банку” у взаємозв’язку з існуючими теоріями управління ліквідністю та з позиції різних груп стейкхолдерів; систематизовано фактори, що впливають на ліквідність банку, визначено механізм їх впливу; досліджено науково-методичні підходи до управління ліквідністю банку з позиції можливості врахування інтересів стейкхолдерів при їх застосуванні.

Критичний аналіз та систематизація підходів до трактування поняття “ліквідність банку” дозволили виявити, що історично їх розвиток відбувався

відповідно до загальноприйнятих теорій управління ліквідністю та охоплював виключно інтереси менеджменту та власників банку.

Автором з'ясовано, що посилення інтеграції та перманентна взаємодія банків з іншими економічними системами у процесі виконання ними функцій фінансового посередництва потребують розробки нових стандартів управління, а зростання рівня волатильності на фінансових ринках обумовлює необхідність розгляду ключових характеристик, у тому числі ліквідності, не лише з позиції менеджменту та власників, а й з урахуванням основних функціональних зв'язків між стейкхолдерами банку, які здійснюють безперервний вплив на ці характеристики, розглядаючи їх відповідно до власних потреб та інтересів.

Дослідження теорії корпоративного управління, одним з головних принципів якого є врахування інтересів стейкхолдерів, дало змогу уточнити їх перелік для банків та структурувати на внутрішніх (акціонери, суб'єкти корпоративного управління, операційний менеджмент, інший персонал банку) та зовнішніх (державна, міжнародні регулятори, НБУ, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, відповідальні за реалізацію державних цільових програм органи, клієнти банку, банки-кореспонденти та контрагенти) стейкхолдерів.

Уточнення сутності поняття “ліквідність банку” для окремих груп стейкхолдерів з урахуванням особливостей їх функціонування як самостійних економічних суб'єктів склало наукове підґрунтя для конкретизації ліквідності банку як об'єкта управління.

З метою врахування динаміки середовища функціонування банку у роботі здійснено огляд існуючих підходів до систематизації факторів, що впливають на ліквідність, і розподілено їх на три рівні, що відповідають впливу окремих груп стейкхолдерів і формалізуються за принципом накопичення: 1) фактори, що виникають під впливом дії внутрішніх стейкхолдерів прямого впливу (ресурсний потенціал власників банку; якість управління стратегічним, кредитним, валютним, репутаційним та операційним ризиками; якість управління активами і пасивами банку); 2) фактори, що виникають під впливом дії всіх груп стейкхолдерів банку (банківський нагляд та регулювання, грошово-кредитна політика, стан фінансового ринку, законодавчі вимоги загальної дії, політика держави як учасника фінансового ринку); 3) фактори, що виникають під впливом дії всієї сукупності економічних суб'єктів (зовнішні фактори загальної та непостійної дії). На основі розгляду факторів за цими агрегованими групами обґрунтовано, що їх походження визначається характером взаємозв'язків та впливу стейкхолдерів банку.

Існування таких базових теоретичних підходів до управління ліквідністю банку, як процесний, системний та ситуаційний, обумовило необхідність розгляду характерних особливостей кожного з них з позиції можливості врахування інтересів стейкхолдерів при їх застосуванні.

Доведено, що для управління ліквідністю банку доцільно застосовувати системний підхід, оскільки на його основі можливо визначити склад елементів управління ліквідністю банку та взаємозв'язки між ними, врахувати інтереси

стейкхолдерів, під впливом яких змінюється інтенсивність дії факторів на ліквідність банку вже на етапі формування функціональної складової системи управління, тобто в даному випадку мова може йти про зростання ймовірності справдження прогнозів щодо цих факторів, а, як наслідок, й можливість прийняття вчасних рішень щодо управління ліквідністю.

У другому розділі **“Науково-методичне забезпечення функціонування системи управління ліквідністю банку з урахуванням інтересів та впливу стейкхолдерів”** розроблено систему управління ліквідністю банку з урахуванням впливу стейкхолдерів за фінансовим, адміністративним та інформаційним каналами; розглянуто базові моделі побудови ради директорів, комітетів, казначейства банку; сформовано інформаційно-організаційну інфраструктуру управління ліквідністю з урахуванням особливостей функціонування окремих банків; розроблено науково-методичний підхід до збалансування інтересів стейкхолдерів при побудові фінансового каналу управління ліквідністю банку.

У роботі запропоновано систему управління ліквідністю банку визначати як сукупність елементів зі стійкими взаємозв'язками, існування яких забезпечується завдяки імпульсам впливу з боку внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів за фінансовим, адміністративним та інформаційним каналами, для кожного з яких визначено набір інструментів, які дозволяють змінювати результуючий стан об'єкта у разі їх застосування (рис. 1).

У процесі дослідження встановлено, що вплив окремих груп стейкхолдерів на ліквідність банку здійснюється як у процесі реалізації поставлених завдань в межах функціональної складової системи управління (суб'єкти корпоративного управління, операційний менеджмент), так і під час її формування через визначення внутрішніх (акціонери банку) та зовнішніх (держава та регуляторні органи) параметрів її функціонування.

Визначено, що не всі стейкхолдери мають у своєму розпорядженні інструменти для прямого впливу на ліквідність банку, але внаслідок правомірних чи незаконних, свідомих чи неумисних дій можуть опосередковано впливати на неї. До цієї групи включено органи, що реалізують цільові програми, банків-кореспондентів та контрагентів, клієнтів та персонал банку, що не належать до суб'єктів корпоративного управління та операційного менеджменту. Їх вплив на формування функціональної складової системи управління ліквідністю банку здійснюється опосередковано шляхом зміни ринкової поведінки, формування репутаційного середовища, генерації операційного ризику банку.

Враховуючи взаємообумовленість адміністративного та інформаційного каналів впливу, автором запропоновано розглядати їх як інформаційно-організаційну інфраструктуру, в основу розробки якої покладено сукупність субординаційних зв'язків, підтримка яких забезпечується за допомогою системи звітів та рекомендацій, між внутрішніми стейкхолдерами прямого впливу на різних рівнях управління (рада директорів, комітети, казначейство).

У роботі доведено, що вплив стейкхолдерів за окремими каналами не є перманентним і може виникати лише у разі дискримінації їх інтересів (напри-

клад, санкції з боку регуляторів вживаються лише при порушенні положень діючого законодавства), тому для зниження негативного впливу на ліквідну позицію обґрунтовано, що процес реалізації стратегії банку з орієнтацією на майбутнє повинен узгоджуватися з технологією стратегічного управління ліквідністю на основі збалансованої системи показників, що дозволяє трансформувати політику банку стосовно основних груп стейкхолдерів у площину таргетованих значень показників ліквідності.

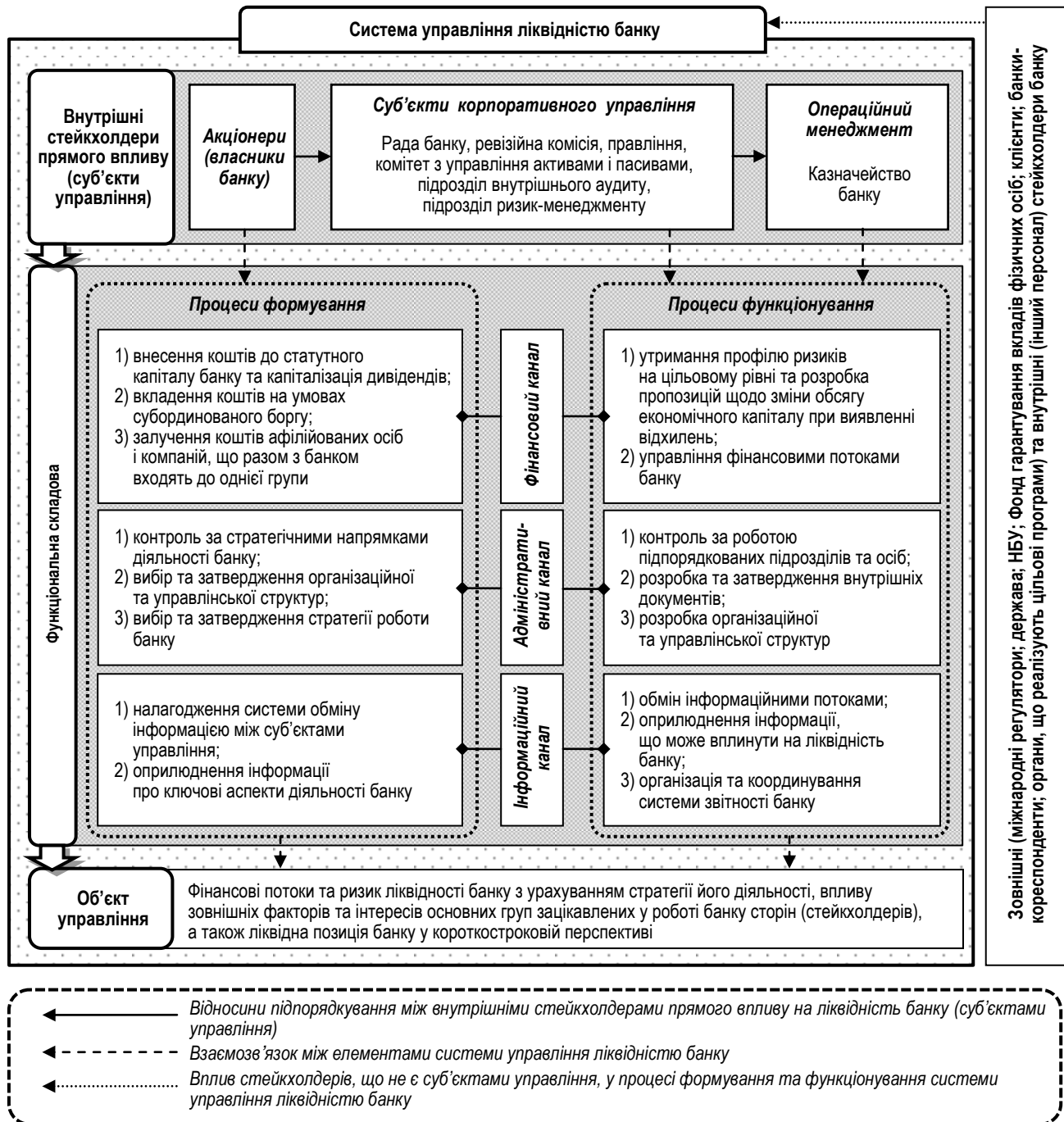

Рисунок 1 – Система управління ліквідністю банку з урахуванням впливу стейкхолдерів

Така інтеграція окремих внутрішніх підсистем управління банку забезпечує їх узгоджене функціонування та сприяє зниженню ймовірності виникнення конфлікту інтересів при реалізації функцій окремих підрозділів.

З метою забезпечення ефективності фінансового каналу управління ліквідністю банку автором сформовано науково-методичний підхід до розробки стратегії управління ліквідністю банку, узгодженої з загальною стратегією його діяльності та потенціалом щодо досягнення встановлених цілей за умови підтримки необхідного рівня ліквідності на основі збалансованої системи показників (рис. 2). Його запровадження дозволяє змістити акцент з інтересів акціонерів банку до інтересів окремих груп стейкхолдерів, задоволення яких створює передумови для ефективного та стабільного функціонування банку в довгостроковій перспективі і, як наслідок, призводить до максимізації його ринкової вартості.

У роботі здійснено розмежування реактивного та превентивного блоків в межах фінансового каналу управління ліквідністю для забезпечення досягнення довгострокових цілей діяльності банку та максимального задоволення інтересів всіх груп стейкхолдерів як за стабільних умов, так і в періоди криз.

У третьому розділі **“Розвиток методичного інструментарію управління ліквідністю банку з урахуванням інтересів та впливу стейкхолдерів”** запропоновано методичний підхід до визначення профілю ризику ліквідності банку з урахуванням впливу стейкхолдерів; на основі вдосконаленої технології відбору вхідних показників розроблено інтегральний показник ліквідності банку; сформовано методичне забезпечення управління ліквідністю з урахуванням профілю ризику.

У процесі дослідження визначено, що ступінь урахування інтересів тих чи інших груп стейкхолдерів залежить від стратегії діяльності банку, під впливом якої формується його бізнес-модель, що, у свою чергу, визначає профіль ризику ліквідності банку через експозицію до окремих видів ризику, якість управління якими є одним із найголовніших факторів впливу на ліквідність.

На основі цього автором обґрунтовано необхідність включення до розрахунку рівня ліквідності не лише показників збалансованості фінансових потоків за строками та сумами, що є уніфікованими завдяки регуляторним стандартам управління ліквідністю, а й показників, що відображають схильність банку до інших видів ризику та можуть суттєво відрізнитися залежно від бізнес-моделі.

Задля врахування економетричних обмежень щодо включення до вхідного масиву даних лише тих ознак, які є суттєвими для конкретного банку, запропоновано здійснювати відбір вхідних показників відповідно до профілю ризику ліквідності окремих банків. Для цього в роботі удосконалено алгоритм побудови карт Кохонена шляхом модифікації запису масиву вхідних даних, що дозволяє враховувати зміни бізнес-моделі банку в динаміці.

Апробація була здійснена для банків першої та другої груп за період з 01.01.2008 по 01.01.2015, тобто вибірка сформована за принципом спостереження за основним масивом. Оскільки більшість банків третьої та четвертої груп є кептивними і не мають чітко визначеної та послідовної стратегії на осно-

ві застосування кращих практик корпоративного управління, що підтверджується рекомендаціями Міжнародного валютного фонду, які акцентують увагу на необхідності особливого регуляторного впливу з боку НБУ на ці банки для запобігання існуючим порушенням власниками стандартів управління, тому включення “кишенькових” банків призводить до появи додаткових екстремумів.

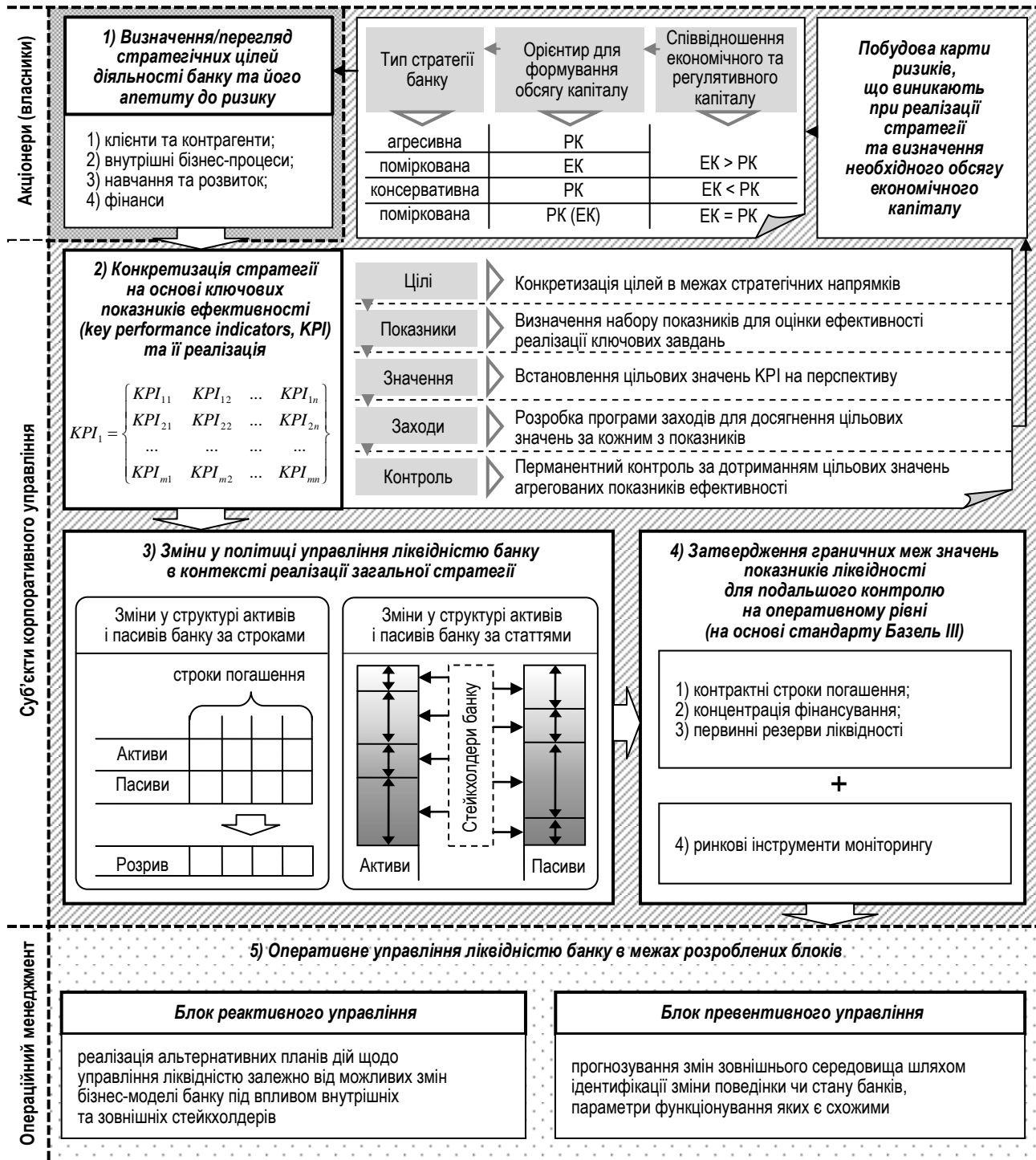

Рисунок 2 – Алгоритм розробки та реалізації стратегії управління ліквідністю банку на основі збалансованої системи показників

Для забезпечення робастності вибірки та її очищення від екстремальних значень окремих спостережень на попередньому етапі аналізу (рис. 3) здійснено перевірку масиву статистичних даних за допомогою критеріїв Смірнова та Діксона та прийнято перший у якості основного, оскільки підтвердилася гіпотеза про наявність аномальних відхилень лише для одного банку (ПАТ “Родовід Банк”), що пов’язано з нетиповою структурою його активів і пасивів, яка сформувалася внаслідок набуття статусу санаційного банку. Відповідно до результатів аналізу було визначено зв’язок між бізнес-моделлю, структурою власності, профілем ризику ліквідності та сформовано паттерни банків за ним.

Проведені економетричні розрахунки сформували основу для визначення інтегрального показника ліквідності та формування на цій основі реактивного та превентивного блоків управління нею.

Блок реактивного управління передбачає агрегацію даних за такими напрямками, як “контрактні строки погашення”, “первинні резерви ліквідності”, “концентрація фінансування” з використанням модифікованої нормалізації інтегрального показника, і дозволяє розробляти альтернативні варіанти планів дій щодо управління ліквідністю залежно від можливих змін бізнес-моделі банку під впливом внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів.

З метою координації діяльності окремих підрозділів банку в межах інформаційно-організаційної інфраструктури за запропонованим підходом було виокремлено інтервали, в межах яких коливання інтегрального показника відповідає одній із таких зон ризику: “надлишкова ліквідність”, “допустимі відхилення”, “оптимальний рівень”, “дефіцит ліквідності”, а також управлінські впливи щодо коригування рівня ліквідності.

Визначення граничних меж значень показників запропоновано здійснювати на основі алгоритму нечіткого логічного виводу Мамдані відповідно до наявних у розпорядженні внутрішніх стейкхолдерів прямого впливу даних про апетит до ризику.

Автором обґрунтовано доцільність поділу інтервалу “дефіцит ліквідності” на три окремі – “нестача ліквідності”, “критичний рівень”, “катастрофічний рівень”, для кожного з яких попередньо розробляється антикризовий план управління ліквідністю, в якому визначено механізм координації підрозділів банку, періодичність та форми звітності з управління ліквідністю у кризовий період.

Функціонування блоку превентивного управління базується на визначенні поточного та перспективного станів ринку на основі кількісних (результати аналізу інтегрального показника, що свідчать про погіршення або покращення стану ліквідності банків зі схожою бізнес-моделлю) та якісних (інформаційні імпульси, що передаються окремими внутрішніми стейкхолдерами прямого впливу) даних, що дозволяє здійснювати коригуючі впливи вже на етапі, коли суттєвих загроз ліквідності для конкретного банку ще не існує. Обґрунтовано та запропоновано до масиву вхідних даних для аналізу середовища функціонування банку в межах блоку превентивного управління включати інформацію про поведінку окремих груп стейкхолдерів, що відповідає виокремленим факторам впливу на ліквідність банків на відповідних рівнях.

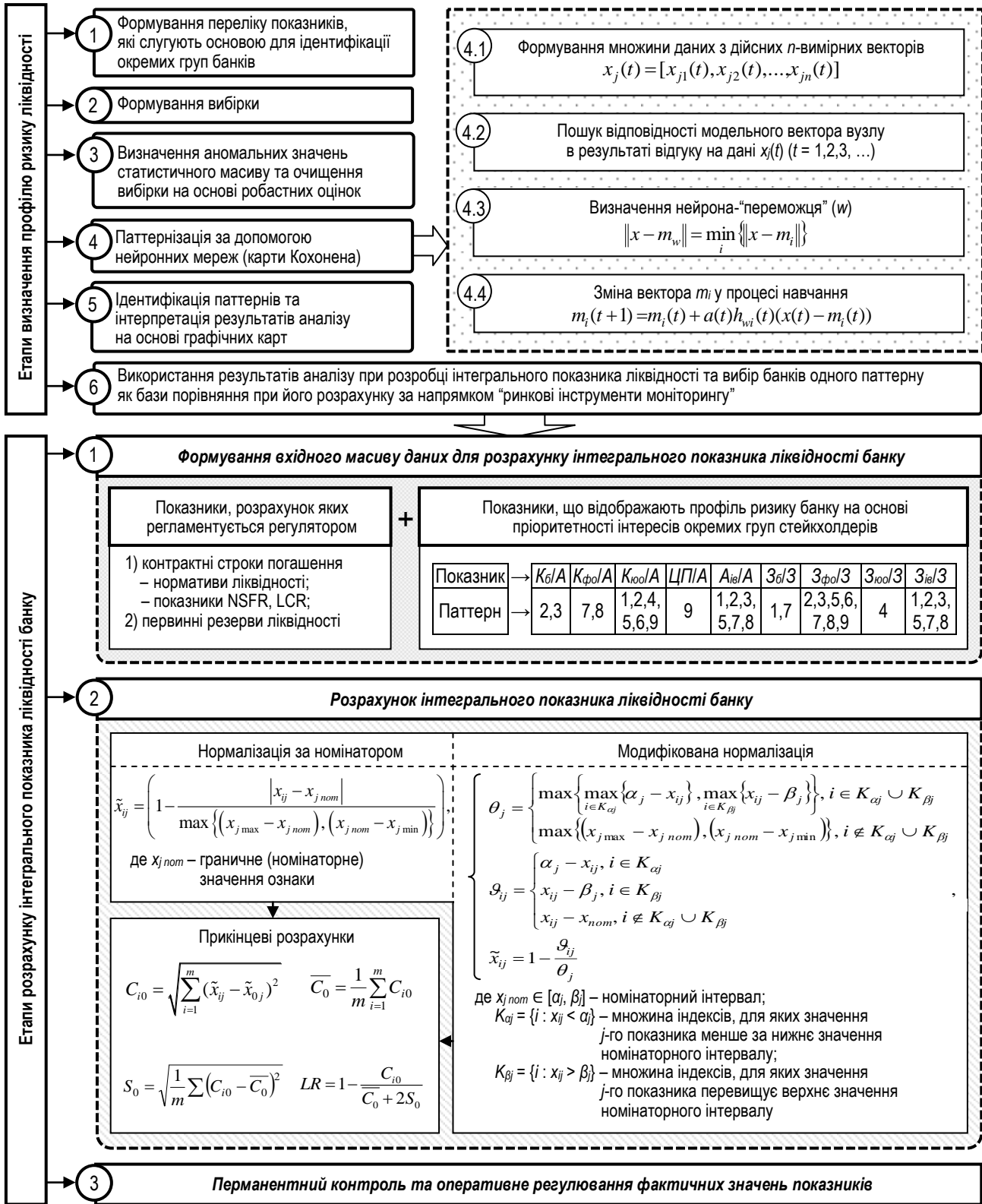

Рисунок 3 – Етапи розрахунку інтегрального показника ліквідності банку з урахуванням профілю ризику

Апробацію запропонованого науково-методичного підходу до розрахунку інтегрального показника ліквідності було здійснено для банків, які включено до

5 паттерну за картою Кохонена станом на 01.01.2015 (рис. 4). Переважна більшість цих банків (окрім ПАТ “Альфа-Банк”) належить резидентам України. Для банків з такою структурою власності характерний різний ступінь підтримки з боку акціонерів, що виявляється у їх спроможності та бажанні здійснювати прямий вплив через фінансовий канал (перш за все, шляхом докапіталізації) з метою недопущення кризи ліквідності, у порівнянні з банками, в яких кінцевими бенефіціарами є держава Україна, іноземні держави або міжнародні фінансові групи, що й обумовило вибір цього паттерну як предметного поля для дослідження.

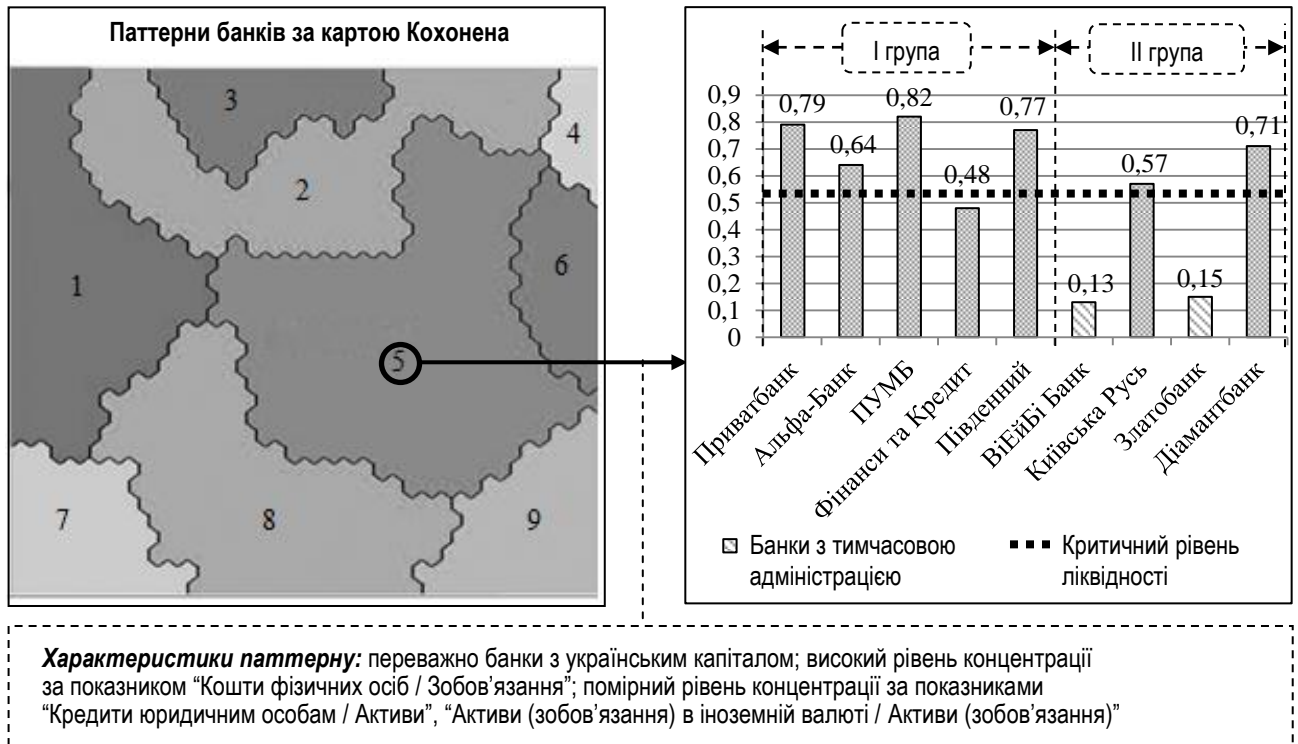

Рисунок 4 – Інтегральний показник ліквідності банків за паттерном 5 карти Кохонена станом на 01.01.2015, од.

Відповідно до результатів аналізу станом на початок 2015 року три банки з обраного паттерну знаходяться в зоні критичного ризику. При цьому два з них (ПАТ “ВіЕйБі Банк” та ПАТ “Златобанк”) за рішенням НБУ визнано неплатоспроможними, що підтверджує адекватність запропонованої моделі. Рівень ліквідності ПАТ “Фінанси та Кредит” та ПАТ “Київська Русь” є досить низьким у порівнянні з конкурентами і становить загрозу функціонуванню банків попри виконання мінімальних вимог за нормативами ліквідності, що свідчить про їх недосконалість, а також доцільність використання даного підходу не лише менеджерами банку, а й регулятором в межах виконання функцій пруденційного нагляду.

Розроблені рекомендації дозволяють, з одного боку, оперативно регулювати виявлені у процесі контролю відхилення від планових значень показників ліквідності, а, з іншого, – дотримуватися обраної стратегії банку в цілому шляхом можливості використання інформації про стан ринку для впливу на вхідні параметри інших підсистем банку, забезпечуючи їх гнучкість.

З огляду на той факт, що перелік суб'єктів аналізу ліквідності банку не обмежується внутрішніми стейкхолдерами прямого впливу (використовують отримані результати при управлінні в межах реактивного та превентивного блоків), у роботі розроблена матриця альтернативних варіантів поведінки інших груп стейкхолдерів за результатами аналізу ліквідності банку для забезпечення максимальної реалізації їхніх інтересів, особливо у випадку зловживань з боку внутрішніх стейкхолдерів прямого впливу через недосконалість існуючих практик корпоративного управління в банках України.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме найбільш повному та послідовному врахуванню інтересів визначених груп стейкхолдерів банку при управлінні ліквідністю.

ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано теоретичне узагальнення і авторське вирішення наукової задачі, що полягає у розвитку науково-методичних підходів і розробці рекомендацій щодо побудови системи управління ліквідністю банку з урахуванням інтересів та впливу стейкхолдерів.

За результатами виконаного дослідження зроблено такі висновки:

1. Визначено, що ліквідність у банківській діяльності є ієрархічною системою категорій, у складі якої варто розрізняти ліквідність банківської системи, ліквідність банку, а також його активів і пасивів.

З метою конкретизації об'єкта управління запропоновано визначати ліквідність з позиції окремих груп внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів банку як такий його стан, що досягається за рахунок постійного балансування інтересів зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів з метою максимального їх врахування, за якого банк своєчасно і в повному обсязі виконує взяті на себе балансові та позабалансові зобов'язання за умови спроможності проводити активні операції, пропонувати нові продукти як у поточний момент часу, так і на перспективу.

2. У роботі за накопичувальним принципом агреговано три основні рівні факторів впливу на ліквідність банку: 1) фактори, що виникають під впливом дії внутрішніх стейкхолдерів прямого впливу; 2) фактори, що виникають під впливом дії всіх груп стейкхолдерів банку; 3) фактори, що виникають під впливом дії всієї сукупності економічних суб'єктів.

3. Автором доведено доцільність застосування системного підходу до управління ліквідністю банку на основі синтезу загальних, специфічних принципів управління ліквідністю банку та принципів корпоративного управління, що дозволяє врахувати інтереси стейкхолдерів, під дією яких змінюється інтенсивність впливу факторів на ліквідність банку.

Систему управління ліквідністю банку формалізовано у вигляді сукупності елементів зі стійкими взаємозв'язками, існування яких забезпечується завдяки імпульсам впливу з боку внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів за фінансовим, адміністративним та інформаційним каналами.

4. Розроблена інформаційно-організаційна інфраструктура системи управління ліквідністю окремо для великих та малих банків на основі базової моделі корпоративного управління з урахуванням особливостей їх функціонування та законодавчих вимог в Україні забезпечує досягнення бажаного рівня ліквідності завдяки ефективній взаємодії всіх елементів системи шляхом визначення функцій та завдань окремих підрозділів банку; регламентації субординаційних зв'язків між ними; налагодження системи звітності, на основі якої відбувається реалізація заходів щодо регулювання ліквідності.

5. Доведено, що розробка та реалізація стратегії управління ліквідністю банку має передбачати уникнення конфлікту з іншими цільовими показниками його діяльності, що досягається шляхом інтеграції системи управління ліквідністю з іншими системами банку за допомогою узгодження сукупності вхідних параметрів їх функціонування на основі збалансованої системи показників та обґрунтованого визначення на цій основі цільового рівня фінансової ефективності та обсягу економічного капіталу, що виражає спроможність банку абсорбувати перспективні загрози для ліквідності.

6. Запропоновано для врахування пріоритетності інтересів стейкхолдерів для окремого банку відповідно до стратегії діяльності при розрахунку його рівня ліквідності за інтегральним показником здійснювати відбір вхідних даних відповідно до профілю ризику ліквідності, визначення якого в роботі здійснено на основі удосконаленого алгоритму побудови карт Кохонена шляхом формування паттернів банків зі схожими характеристиками.

На основі розрахунку інтегрального показника в межах визначених за картами Кохонена паттернів для банків зі схожими бізнес-моделями сформовано фінансовий канал управління ліквідністю з урахуванням інтересів та впливу стейкхолдерів, до якого включено: блок реактивного управління, що передбачає розробку альтернативних варіантів планів дій залежно від можливих змін бізнес-моделі банку під впливом дії внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів; блок превентивного управління, що дозволяє діагностувати можливі зміни зовнішнього середовища шляхом ідентифікації зміни поведінки чи стану банків, параметри функціонування яких є схожими до відповідних параметрів конкретного банку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Монографії

1. Костюк О. Технологія стратегічного управління ліквідністю банку / О. Костюк, Д. Рябіченко / Удосконалення економічних механізмів управління сучасними системами підприємств, корпорацій, галузей, регіонів, країн : монографія / [Т. Берідзе, М. Босовська, О. Величко та ін.] ; за заг. ред. В. Швеця, М. Пашкевич. – Дніпропетровськ : ДВНЗ “НГУ”, 2014. – С. 67–73 (0,50 друк. арк.). *Особистий внесок: розробка антикризового плану управління ліквідністю банку (0,40 друк. арк.).*
2. Kostyuk A. Corporate governance in Ukraine: major standards and emerging trends / A. Kostyuk, M. Stiglbauer, P. Velte, Yu. Lapina, D. Riabichenko /

Corporate governance in emerging markets : monograph / [C. Ghosh, M. Petrova, Y. Cheung and others] ; edited by S. Boubaker, D. Nguyen. – Berlin : Springer Science+Business Media, 2014. – P. 269–288 (1,55 друк. арк.). *Особистий внесок: дослідження особливостей корпоративного управління в банках України (0,39 друк. арк.).*

3. Riabichenko D. Three pillars of bank liquidity management organizational structure / D. Riabichenko // Governance and regulation issues: corporate governance and bank regulation : monograph / [G. Romano, P. Ferretti, A. Rigolini and others] ; edited by A. Kostyuk, H. Kostyuk, Yu. Lapina. – Berlin : Lambert, 2014. – P. 33–48 (0,95 друк. арк.).
4. Kostyuk A. Corporate governance in banks of Ukraine / A. Kostyuk, H. Kostyuk, Ya. Mozghovyi, Yu. Lapina, D. Riabichenko // Corporate governance in banks: a search for new paradigm : monograph / [H. Black, M. Petrova, Y. Cheung and others] ; edited by A. Kostyuk, F. Takeda, D. Govorun. – Sumy : SHEI “UAB NBU”, 2014. – pp. 202–226 (1,52 друк. арк.). *Особистий внесок: ретроспективний аналіз законодавчої бази з питань корпоративного управління в банках України (0,30 друк. арк.).*

Публікації у наукових фахових виданнях

5. Криклій О. А. Комплексний підхід до формування механізму управління ліквідністю банку на основі адаптивної моделі / О. А. Криклій, Д. О. Рябіченко // Бізнес Інформ. – 2012. – № 9. – С. 250–255 (0,59 друк. арк.). *Особистий внесок: систематизація науково-методичних підходів до управління ліквідністю банку (0,29 друк. арк.).*
6. Криклій О. А. Методичне забезпечення аналізу ліквідності банку в посткризових умовах [Електронний ресурс] / О. А. Криклій, Д. О. Рябіченко // Ефективна економіка. – 2012. – № 7. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1249> (0,81 друк. арк.). *Особистий внесок: систематизація науково-методичних підходів до аналізу ліквідності банку з позиції різних груп стейкхолдерів (0,41 друк. арк.).*
7. Криклій О. А. Науково-методичний підхід до управління ліквідністю банку на основі результатів аналізу таксономічних індикаторів / О. А. Криклій, Д. О. Рябіченко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 12. – С. 196–207 (0,65 друк. арк.). *Особистий внесок: розробка алгоритму фіксації та зміни граничних меж зон ризику при застосуванні ситуаційного підходу до управління ліквідністю банку (0,33 друк. арк.).*
8. Мозговий Я. І. Реалізація концепції соціально відповідального бізнесу в банківському секторі України / Я. І. Мозговий, Д. О. Рябіченко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 15. – С. 122–125 (0,40 друк. арк.). *Особистий внесок: обґрунтування необхідності застосування концепції врахування інтересів стейкхолдерів при управлінні діяльністю банку (0,20 друк. арк.).*

9. Mozghovyi Ya. I. Corporate social responsibility in banks: an international overview [Електронний ресурс] / Ya. I. Mozghovyi, D. O. Riabichenko // Вісник Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова. – 2012. – № 4. – Режим доступу : <http://ev.nuos.edu.ua/ru/material?publicationId=19511> (1,08 друк. арк.). *Особистий внесок: дослідження особливостей окремих моделей корпоративної соціальної відповідальності та їх зв'язку з моделями ради директорів (0,54 друк. арк.).*
10. Рябіченко Д. О. Дослідження сутності поняття “ліквідність банку” з позиції різних груп стейкхолдерів / Д. О. Рябіченко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2013. – № 16. – С. 174–178 (0,60 друк. арк.).
11. Костюк О. М. Вплив корпоративного управління на ринкові позиції європейських банківських холдингів / О. М. Костюк, Д. О. Рябіченко // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 1. – С. 30–36 (0,78 друк. арк.). *Особистий внесок: порівняльна характеристика одно- та дворівневої моделей ради директорів (0,39 друк. арк.).*
12. Afanasyeva O. V. Operational risk governance: the Basel approach / D. O. Riabichenko, O. V. Afanasyeva // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2014. – № 38. – С. 51–63 (0,76 друк. арк.). *Особистий внесок: визначення впливу операційного ризику на рівень ліквідності банку (0,38 друк. арк.).*

Публікації в інших виданнях

13. Рябіченко Д. А. Методы анализа ликвидности банка в современных экономических условиях / Д. А. Рябіченко // Молодой ученый. – 2011. – № 12. – С. 179–184 (0,45 друк. арк.).
14. Riabichenko D. O. Disposition factors of the bank branch network of Ukraine under modern economical conditions / D. O. Riabichenko // Nauka i studia. – 2012. – № 1. – Р. 56–63 (0,42 друк. арк.).
15. Riabichenko D. Organizational peculiarities of bank liquidity management: international experience and Ukrainian practice / D. Riabichenko // Corporate Ownership and Control. – 2014. – № 11. – Р. 935–944 (0,94 друк. арк.).
16. Рябіченко Д. А. Интеграция систем управления ликвидностью и стратегического планирования банка: современный взгляд / Д. А. Рябіченко // Финансы и кредит. – 2014. – № 32. – С. 26–37 (1,14 друк. арк.).
17. Rekunen I. Proposals on development strategy of the financial market infrastructure in Ukraine / I. Rekunen, D. Riabichenko // Risk Governance and Control: Financial Markets and Institutions. – 2014. – № 4. – Р. 34–38 (0,42 друк. арк.). *Особистий внесок: пропозиції щодо розвитку інфраструктури банківської системи України (0,21 друк. арк.).*

Публікації у збірниках матеріалів конференцій

18. Рябіченко Д. Проблеми забезпечення ліквідності банків України в сучасних умовах / Д. Рябіченко // Економічний і соціальний розвиток України

- в ХХ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації : зб. тез доп. ІХ Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (23–24 лютого 2012 р.) / Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль, 2012. – Вип. 5. – С. 146–147 (0,13 друк. арк.).
19. Riabichenko D. Place of the analysis in the bank liquidity management system / D. Riabichenko // Фінансово-економічні проблеми сучасного світу: шляхи і перспективи їх вирішення на мікро-, макро- та мегарівнях : зб. тез доп. І Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (24-25 лютого 2012 р.) / Кременчуцький інститут Дніпропетровського університету ім. Альфреда Нобеля. – Кременчук, 2012. – Вип. 1. – С. 180–181 (0,11 друк. арк.).
20. Рябіченко Д. О. Впровадження нових методів оцінки фінансових ризиків банку в умовах волатильності економічного середовища / Д. О. Рябіченко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. тез доп. XV Всеукраїнської науково-практичної конференції (8–9 листопада 2012 р.) / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми, 2012. – С. 180–181 (0,10 друк. арк.).
21. Riabichenko D. O. Development of theoretical approaches to the definition of “bank liquidity” / D. O. Riabichenko // Інформаційні технології, економіка та право: стан та перспективи розвитку : зб. тез доп. Міжнародної науково-практичної конференції (3–5 квітня 2013 р.) / Приватний вищий навчальний заклад “Буковинський університет”. – Чернівці, 2013. – Вип. 1. – С. 293–294 (0,11 друк. арк.).
22. Рябіченко Д. О. Застосування принципів корпоративного управління в діяльності банку як основа для ефективного управління його ліквідністю / Д. О. Рябіченко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. тез доп. XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції (24–25 жовтня 2013 р.) / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми, 2013. – Вип. 2. – С. 137–138 (0,10 друк. арк.).
23. Рябіченко Д. О. Вибір моделі роботи казначейства банку як передумова ефективного управління його ліквідністю на оперативному рівні / Д. О. Рябіченко // Облік, аналіз та аудит в умовах міжнародної інтеграції України : зб. тез доп. Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (12 грудня 2013 р.) / Донецький державний університет управління. – Донецьк, 2013. – С. 193–195 (0,11 друк. арк.).
24. Рябіченко Д. О. Формалізація механізму опосередкованого впливу стейкхолдерів на ліквідність банку на основі принципів корпоративного управління / Д. О. Рябіченко // Сучасні тенденції розвитку світової економіки : зб. тез доп. V Міжнародної науково-практичної конференції (12 грудня 2013 р.) / Харківський національний автомобільно-дорожній університет. – Х., 2013. – С. 144–145 (0,09 друк. арк.).

- 25.Рябіченко Д. О. Управління ліквідністю банку: визначення апетиту до ризику / Д. О. Рябіченко // Перспективи розвитку економічної системи України : зб. тез доп. Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців (1 квітня 2014 р.) / Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова. – Х., 2014. – Вип. 1. – С. 86–89 (0,16 друк. арк.).
- 26.Рябіченко Д. О. Збалансована система показників як основа для розробки стратегії управління ліквідністю банку / Д. О. Рябіченко // Фінансово-кредитна система України в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів : зб. тез доп. XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та аспірантів (23–25 квітня 2014 р.) / Черкаський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України. – Черкаси, 2014. – Вип. 6. – С. 101–102 (0,14 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Рябіченко Д. О. Розвиток системи управління ліквідністю банку з урахуванням інтересів та впливу стейкхолдерів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит. – Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”, Суми, 2015.

У дисертації досліджено теоретичні підходи до визначення сутності поняття “ліквідність банку” через призму теорій управління ліквідністю та з позиції різних груп стейкхолдерів. Запропоновано підхід до систематизації джерел походження факторів впливу на ліквідність банку та визначено механізм їх впливу. Проведено порівняльний аналіз науково-методичних підходів до управління ліквідністю банку з позиції можливості врахування інтересів стейкхолдерів при їх застосуванні. У роботі розроблено систему управління ліквідністю банку з урахуванням інтересів стейкхолдерів. На основі розгляду базових моделей корпоративних структур банку сформовано інформаційно-організаційну інфраструктуру управління ліквідністю. Розроблено науково-методичний підхід до реалізації стратегії банку на основі збалансування інтересів стейкхолдерів при управлінні ліквідністю. Запропоновано методичний підхід до визначення профілю ризику ліквідності банку з урахуванням впливу стейкхолдерів та досліджено взаємозв’язок бізнес-моделі банку та приналежності його капіталу. На основі інтегрального показника в межах реактивного та превентивного блоків фінансового каналу сформовано методичне забезпечення управління ліквідністю банку з урахуванням профілю ризику.

Ключові слова: ліквідність банку, система управління, інтереси стейкхолдерів, канали впливу на ліквідність банку, інформаційно-організаційна інфраструктура, економічний капітал, збалансована система показників, профіль ризику.

АННОТАЦИЯ

Рябиченко Д. А. Развитие системы управление ликвидностью банка с учетом интересов и влияния стейкхолдеров. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – Деньги, финансы и кредит. – Государственное высшее учебное заведение “Украинская академия банковского дела Национального банка Украины”, Сумы, 2015.

В работе определено, что ликвидность в банковской деятельности является иерархической системой категорий, в составе которой следует различать ликвидность банковской системы, ликвидность банка, а также его активов и пассивов. С целью конкретизации объекта управления предложено определять ликвидность с позиции внутренних и внешних стейкхолдеров банка.

Автором разграничены три уровня факторов, влияющих на ликвидность банка: 1) факторы, возникающие под воздействием внутренних стейкхолдеров прямого воздействия; 2) факторы, возникающие под воздействием всех групп стейкхолдеров банка; 3) факторы, возникающие под воздействием всей совокупности экономических субъектов.

На основании сравнительного анализа подходов к управлению ликвидностью банка с позиции возможности учета интересов и влияния стейкхолдеров доказана целесообразность применения системного подхода, при котором управление ликвидностью банка формализовано в виде совокупности элементов с устойчивыми взаимосвязями, существование которых обеспечивается благодаря импульсам влияния на ликвидность банка со стороны стейкхолдеров по финансовым, административным и информационным каналам.

Для учета приоритетности интересов стейкхолдеров в соответствии со стратегией деятельности банка при расчете уровня его ликвидности с помощью интегрального показателя предложено осуществлять отбор исходных данных в соответствии с профилем риска ликвидности, определение которого в работе осуществлено на основании усовершенствованного алгоритма построения карт Кохонена путем формирования паттернов с похожими характеристиками.

На основании расчета интегрального показателя в рамках определенных с помощью карт Кохонена паттернов для банков с похожими бизнес-моделями сформированы реактивный и превентивный блоки финансового канала управления ликвидностью с учетом влияния стейкхолдеров.

Ключевые слова: ликвидность банка, система управления, интересы стейкхолдеров, каналы влияния на ликвидность банка, информационно-организационная инфраструктура, экономический капитал, сбалансированная система показателей, профиль риска.

SUMMARY

Riabichenko D. O. Building bank liquidity management system with reference to the stakeholders' interests and influence. – Manuscript.

Thesis for a candidate degree in economics, specialty 08.00.08. – Money, finance and credit. – State Highest Educational Institution “Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine”, Sumy, 2015.

The thesis explores theoretical approaches to defining the essence of “bank liquidity” viewed through the prism of liquidity management strategies and from different stakeholder groups perspective. It systematizes and analyses factors that influence bank liquidity, and provides a comparative analysis of the methodological approaches to liquidity management. In order to consider stakeholder's influence the author constructs liquidity management system and suggests various models of corporate structures. The research develops informational and organizational support of liquidity management system, and offers a mechanism of stakeholder's interests balancing and its integration with strategic liquidity management. The project highlights a practical approach to identification of bank risk profile and proves the interrelation between a bank business model and source of capital. The study concludes with methodological support within reactive and preventive blocks of liquidity management based on its risk profile.

Key words: bank liquidity, management system, stakeholders' interests, channels of influence on bank liquidity, informational and organizational support, economic capital, balanced scorecard, risk profile.

Відповідальний за випуск
доктор економічних наук, професор
Олександр Миколайович Костюк

Підписано до друку 21.09.2015.
Формат 60x90/16. Обл.-вид. арк. 0,9.
Гарнітура Times. Тираж 100 пр.

Державний вищий навчальний заклад
“Українська академія банківської справи
Національного банку України”.
Адреса: вул. Петропавлівська, 57, м. Суми, 40000, Україна.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції: серія ДК № 4694 від 19.03.2014